

**Pozdravni nagovor predsednika Državnega sveta mag. Blaža Kavčiča na posvetu
"Kompasi razvoja in blaginje. Razvojne strategije in merjenje njihove uspešnosti:
kako izmeriti blaginjo?"**

(Državni svet, 15. junij 2010)

Spoštovane udeleženke in udeleženci današnjega posveta, spoštovani referenti in vsa zainteresirana javnost!

Dovolite mi, da vas v imenu Državnega sveta Republike Slovenije pozdravim v prostorih slovenskega parlamenta, v prostorih, kjer se z večinsko voljo izvoljenih predstavnikov ljudstva sprejemajo odločitve o najpomembnejših zadevah našega skupnega življenja. V Državnem svetu, kot drugem domu slovenskega parlamentarnega sistema si prizadevamo, da bi stališča, opozorila, usmeritve, ki nastajajo v organizirani civilni družbi, našle pot do nosilcev formalne politike.

Vsaka družba mora imeti cilje, ki so večinsko sprejeti in ki določajo razvojne strategije in ukrepe. Posebej pomembni so dolgoročni cilji. Brez dolgoročnih ciljev je politika premalo razvojno naravnana, vpeta le v medsebojne spore, zaradi česar ne more mobilizirati ljudi, vzpostaviti medsebojne solidarnosti in skupnega interesa. Odsotnost skupne vizije vodi v razdrobljenost interesov, nenehen boj med njimi, ter do prepogoste prevlade individualnih ciljev nad družbenimi, prevlado sebičnih koristi nad skupnimi, dominacijo argumenta moči nad močjo argumenta. Vse to družbo slabi, siromaši in jo dela neučinkovito.

Živimo v času, ko se tako v sferi politike kot civilne družbe vse pogosteje sprašujemo o nadaljnjih razvojnih poteh. Nekateri razmišljajo o času po ekonomski in finančni krizi, drugi se zavedajo, da moramo šele najti novo paradigmo za resničen izhod iz krize. Odgovoriti bi morali na vprašanje ciljev teh poti - kakšno družbo sploh želimo, v kakšni družbi želimo živeti in kakšno želimo zapustiti našim zanamcem. Na posvetu marca letos smo ugotavljali, da je eden od možnih scenarijev trajnostni razvoj, v katerem se prepletajo kulturno-vrednotni, okoljski, ekonomsko-gospodarski in socialni vidiki razvoja na način, ki ne ogroža možnosti za zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij. Trajnostni družbeno-razvojni cilj bi moral biti izboljšanje kakovosti življenja, to je povečanje ravni blaginje in svobode vseh državljanov, merjeno s kazalniki človekovega razvoja, socialnih tveganj in družbene povezanosti. Trajnostno zasnovana družba po globalni krizi bo po mojem prepričanju lahko nastala šele na osnovi sporazuma o novi, drugačni družbeno-gospodarski paradigmi. Kot sem že večkrat poudaril ne vidim potrebe, da bi razglabljali o koncu kapitalizma, a o koncu nečesa se bomo prej ko slej morali sporazumeti. Paradigmatski prelom terja namreč drugačen sistem vrednot, nove pristope, drugačna izhodišča razvoja, drugačne cilje, drugačne poti, orodja in tehnologije, ki smo jih do sedaj razumeli kot samoumevne. Presegli smo domet količinske rasti, presegli nosilnost planeta!

V tem kontekstu se spreminjajo tudi kazalci razvoja in sicer v smeri od merjenja proizvodnje k merjenju blaginje in sreče ljudi. To ne pomeni odprave BDP in merjenja proizvodnje. Kot ugotavljajo ugledni ekonomisti Stiglitz, Sena in Fitoussi je treba razviti

sistem, ki bi dopolnil merila tržnega delovanja z merili za vrednotenje blaginje ljudi in merili za zagotavljanje trajnosti. Med ta merila spada npr. tudi povzročena ekološka škoda, neplačano prostovoljno in gospodinjsko delo, delitev ustvarjenega dobička itd. Za merjenje trajnosti pa je vsekakor treba upoštevati indikatorje, ki nam pokažejo spremembe količin posameznih dejavnikov, ki so pomembni za prihodnjo blaginjo in celostni socialni razvoj. To pa je tudi kakovost zdravstvenega varstva, izobraževanja in ne nazadnje počutja, zadovoljstva in sreče ljudi.

Spoštovani,

poskusov za bolj objektivni prikaz merjenja gospodarstva in blaginje življenja prebivalcev je bilo v zadnjih desetletjih kar precej. Če zanemarimo Butan, malo himalajsko državo z dobrimi 600.000 prebivalci, kjer že 35 let namesto BDP merijo bruto nacionalno srečo prebivalstva, ostaja BDP zaenkrat prevladujoč kazalec merjenja napredka držav. A vsaj v razvitih državah je vedno bolj razvidno, da po določeni stopnji materialnega bogastva proizvodnja materialnih dobrin ne vpliva več na blaginjo in srečo ljudi, ampak igra pomembno vlogo še vrsta drugih dejavnikov. Tudi Slovenija je leta 2005 sprejela Strategijo razvoja Slovenije, ki v ospredje postavlja blaginjo vsakega posameznika in s tem na blaginji utemeljen koncept razvoja z razširjenimi kazalci.

Naj današnji posvet s prisotnostjo uglednih referentov predstavi tudi širši javnosti aktualne dileme na področju merjenja uspešnosti razvojnih strategij in blaginje v svetu in v Sloveniji! Ob tem naj vam zaželim uspešno strokovno delo in prijetno druženje.

Hvala.

Seveda imajo še posebno težo tiste odločitve, ki usmerjajo in uresničujejo kompleksne razvojne vizije z dolgoročnimi posledicami. Naj zato že uvodoma poudarim, da je izjemnega pomena, da tisti, ki imajo v rokah vzvode oblasti, dejansko razumejo, za kaj pri razvoju, še posebej v njegovi trajnostni obliki, v resnici gre.

S trajnostnim razvojem se v Državnem svetu v zadnjem času srečujemo pravzaprav pri vsakem strokovnem posvetu, ki ga organiziramo skupaj s civilno družbo, z vladnimi in nevladnimi organizacijami, pa naj gre za problematiko kmetijstva, urejanja prostora in poselitvene politike, razvojnih priložnosti, kot je les in lesna predelava, turizem ali energetika in izraba obnovljivih virov energije itd. Ob tem pa se trajnostni razvoj v javnih diskusijah v Državnem svetu praviloma navezuje na pojmovanje kvalitete življenja. Prav tako razumevanje trajnostnega razvoja je najti tudi v novejših dokumentih OZN, saj uradna opredelitev trajnostnega razvoja OZN povezuje vse tri razvojne stebre: zagotavljanje ekonomske, ekološke in socialne dobrobiti na način, ki ne ogroža možnosti za zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij. Pri tem ni nepomembno, da socialna dobrobit vključuje tudi ohranjanje kulturne identitete.

Kaj torej »razvoj« sploh je? Vrsto let je prevladovalo stališče, da gre pri razvoju za izključno empirično ekonomsko kategorijo. Lani je na konferenci, organizirani pod češkim predsedovanjem EU v Pragi, eden govornikov podal zanimivo izjavo, s katero je relativiziral uveljavljeno percepcijo o "razvoju", in sicer je menil, da »kdor dandanes ocenjuje razvoj po bruto dohodku in finančni uspešnosti, se obnaša kot človek, ki bi se hotel v vesolju 21. stoletja orientirati s pomočjo 5000 let stare kitajske priprave za določanje severnega pola! Škoda, ki jo človeštvu že zdaj povzroča degradacija okolja in

izguba narave je neprimerno večja, kot je vsa škoda zaradi trenutne gospodarske krize.« Te besede je izrekel direktor za upravljanje poslov s svetovnimi trgi pri Deutsche Bank AG in svetovalec OZN za ekonomski razvoj Pavan Sukhdev. Izrečene misli nedvoumno kažejo, da se sodobna ekonomija nahaja na pomembni paradigmatiki prelomnici- vse bolj je namreč jasno, da razvoj ne more biti več definiran zgolj kot rast nacionalnega prihodka na prebivalca in da gibanje BDP le malo pove o realni kvaliteti življenja ljudi.

Govora je torej o povsem drugačnem konceptu razumevanja razvoja, kot smo ga poznali do sedaj. Posledica tega pa je potreba pa čimprejšnjem oblikovanju novih pristopov za merjenje napredka v državah. Za Slovenijo to konkretno pomeni čimprejšnjo dopolnitev kazalnikov za spremljanje ekonomske aktivnosti s t.i. evropskimi kazalniki trajnostnega razvoja - na primer ugotavljanje okoljskih trendov in merjenje najboljših praks.

Globalna finančna in gospodarska kriza ste se z veliko naglico podaljšali v socialno. Številke o naraščajoči brezposelnosti so same po sebi dovolj zgovorne. Tu pa je še velika kriza vrednot, ki jo je ekonomska kriza v svojem bistvu le razgalila- številne navidezne razvojne odločitve so vodili pohlep, brezobzirno izkoriščanje človeških in naravnih resursov, finančne prevare in sistemske zlorabe... Vse to ne morejo biti več pravi družbeni temelji nadaljnjega razvoja tudi in predvsem, ko bo kriza minila.

Družbeni razvojni cilj bi moral biti izboljšanje kakovosti življenja in povečanje blaginje vseh, merjeno s kazalniki človekovega razvoja, socialnih tveganj in družbene povezanosti. Gre za strateško razvojno vprašanje sedanjosti in prihodnosti, ki ponuja tudi Sloveniji priložnost, da postane država blaginje in kakovostnega življenja v sožitju z naravo. Vendar, kako lahko zagotovimo, da bo Slovenija v novem strateško-razvojnem ciklusu, v katerega vstopamo, zagotovila uresničevanje načel trajnosti? Sedaj že lahko trdimo, da le trajnostni razvoj upošteva številne do sedaj zanemarjene a pomembne dimenzije, od okoljskih, energetskih, do prostorsko urbanih in potrošniških. Dovolite mi, da omenim le primer: ključni aktualni izziv slovenske družbe v fazi prilagajanja gospodarstva po krizi bo prehod v nizkoogljično, konkurenčno ter ekološko učinkovito gospodarstvo, ki bo ob vsem tem vzpodbujalo ustvarjanje novih delovnih mest. Gre za resnično velik razvojni izziv, novo obliko »tranzicije« slovenskega gospodarstva, ki iz različnih razlogov postaja nujnost. Podnebne spremembe, upadanje biotske raznovrstnosti, omejeni energetski viri, nizka stopnja dodane vrednosti, slaba konkurenčnost in nizka stopnja inovativnosti, več kot 100.000 nezaposlenih državljanov itd. so problemi, ki zahtevajo ukrepanje. In kje iskati poti iz težav in smeri nadaljnjega razvoja, če ne ravno v resursih, s katerimi razpolagamo sami. To so poleg ljudi z znanjem in ustvarjalnimi potenciali tudi naravni resursi kot je npr. les, ki pokriva več kot polovico površja Slovenije. Z dobrim gospodarjenjem z gozdovi ter z ustrezno obdelavo in uporabo lesa je moč doseči dolgoročno izjemno pozitivne učinke na podnebje, okolje, naravo, izboljšati pa tudi energetsko, gospodarsko ter zaposlitveno bilanco države. Na vse to kažejo tudi izkušnje držav iz naše neposredne okolice.

Spoštovani,

globalni trendi podnebnih sprememb, energetske varnosti, konkurence in medsebojne povezanosti človeštva v začetku 21. stoletja predstavljajo izzive, ki jim, če bomo

nadaljevali sedanje razvojne vzorce, nikakor ne moremo biti kos. Hkrati ti globalni procesi lahko prinesejo vrsto gospodarskih priložnosti za Slovenijo, ki jih lahko izkoristimo le z njihovim razumevanjem in ustreznim odzivom nanje. Državni svet se bo še naprej z vso resnostjo vključeval v razpravo o razvojnih vprašanjih in sicer s posveti kot je današnji, v dialogu s civilno družbo in strokovno javnostjo.

Naj vam le še zaželim uspešno strokovno delo in prijetno druženje.

Hvala.